

wernisaż wystawy 5 września 2025 r., godz. 18.00

Ratusz w Białymstoku Rynek Kościuszki 10

Milczące obrazy. Opowieść o dziełach wywiezionych z Białegostoku to historia mówiąca o rabunkowej polityce okupantów radzieckich, motywowanej chęcią zniszczenia polskości, pamięci o trwaniu narodu i jego dziedzictwie kulturowym. Dzieła sztuki, archiwalia, księgozbiory, rzemiosło artystyczne, konfiskowane, rozkradane, wyrwane ze swego naturalnego otoczenia, rozproszone, pozbawione kontekstu miejsca, stać się miały narzędziami w kreowaniu nowej sowieckiej rzeczywistości. Obiekty zabytkowe miały służyć zobrazowaniu nieodwracalnych zmian społecznych i stać się symbolem zwycięstwa proletariatu.

PRZEZ DEKADY SKRYWANE PRZED OCZAMI PUBLICZNOŚCI, DZIŚ ODZYSKUJĄ „GŁOS I OPOWIADAJĄ” SWOJĄ HISTORIĘ...

Miejsca, z których pochodzą prezentowane na wystawie obrazy, to między innymi Brzostowica Wielka, Massalany, Kudrawka, Rudka i Białystok. Zrabowane z pałaców, dworów i mieszkań, jesienią 1939 roku zostały przewiezione do muzeum w Grodnie. Część z nich w 2. połowie 1940 roku trafiła do Białegostoku z przeznaczeniem do tworzonego w mieście Muzeum Sztuk Pięknych.

Przechowywane w Miejskiej Bibliotece Publicznej nie doczekały się prezentacji w nowym muzeum, które najprawdopodobniej nigdy nie zostało otwarte. W czasie okupacji niemieckiej osoby zaangażowane w działalność konspiracyjną, w tym nauczyciele tajnego nauczania, z narażeniem życia ocaliły nieznaną nam liczbę zrabowanych zabytków. Ukryte w różnych miejscach miasta przetrwały wojnę.

Po wyzwoleniu obiekty te były przekazane do dyspozycji Ministerstwa Kultury i Sztuki, część miała zostać przewieziona do Muzeum w Toruniu. W 1946 roku 30 obrazów i przypuszczalnie innych obiektów wywieziono z Białegostoku do Krakowa, gdzie zostały zdeponowane na Wawelu. To właśnie one, ale też inne zapomniane, przez wiele lat nieszukane, zostały odnalezione, a wraz z nimi przypomniana historia utraty historycznego dziedzictwa naszego regionu, boleśnie dotkniętego dwoma okupacjami oraz niemal totalną utratą dóbr kultury.

Przeprowadzone badania dają nadzieję na odnalezienie innych zrabowanych obiektów, które wciąż mogą znajdować się w polskich muzeach, w obcym sobie środowisku, w magazynach czy na wystawach gdzie stanowią jedno z wielu do końca nierozpoznanych dzieł.

Kuratorka wystawy: dr Krystyna Stawecka

Patronat medialny:

Wystawę zrealizowano w ramach projektu badawczego pn. „*Straty wojenne regionu – historia obrazów z sowieckiego Muzeum Sztuk Pięknych w Białymstoku, odnalezionych na Wawelu*”, pn. dofinansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury – państwowego funduszu celowego, w ramach programu **BADANIE POLSKICH STRAT WOJENNYCH** oraz środków Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego